

Svarīgākais īsumā

- Zelta laiks, vai kāpēc zelta cenu dinamika radīja izbrīnu Benam Bernanke

Nedēļa tirgos un ekonomikā**Zelta laiks, vai kāpēc zelta cenu dinamika radīja izbrīnu Benam Bernanke**

9.jūnijā, uzstājoties ASV Pārstāvju palātas Budžeta komitejā, ASV Federālās rezervju sistēmas (FRS) vadītājs Bens Bernanke teica, ka viņš nesaprot, kāpēc zelta cena reaģē uz gaidāmo inflāciju pavisam citādi, nekā to dara citu aktīvu cenas. Pēc viņa vārdiem, zelta cenas reakcija uz sagaidāmo inflāciju un uz pēdējiem notikumiem pasaules ekonomikā krasi atšķiras no citu aktīvu cenu reakcijas.

Pēdējo mēnešu laikā izejvielu cenas diezgan būtiski samazinājās – tā, piemēram, naftas cena kopš 1.maija samazinājās par 12,8%, bet vara cena šajā periodā samazinājās par 10,3%. Tajā pašā laikā zelta (XAU) cena pieauga par 3,6%, vai par 43 dolāriem, sasniedzot 1221,15 dolārus par 1 trojas unci, bet 8. jūnijā zelta cena uz īsu laiku sasniedza rekordlielu cenu – 1250 dolāri par unci. Kopš gada sākuma līdz 14. jūnijam zelts sadārdzinājās par 11,3%. Parasti zelta cena pieaug, ja tirgus dalībnieki sagaida inflācijas pieaugumu, jo zelts dod aizsardzību pret inflāciju. Bet, kā apgalvoja Bens Bernanke, pašlaik tirgus dalībnieki negaida inflācijas pieaugumu. Par to liecina starpība (spreds) starp ASV no inflācijas aizsargāto valsts obligāciju ienesīgumu un parasto ASV valsts obligāciju ienesīgumu. Pēc FRS vadītāja vārdiem, nelielā starpība norāda, ka tirgus sagaida vidēju inflācijas līmeni – tuvāko 10 gadu laikā ap 2% gadā. Bet, piemēram, aprīlī patēriņa cenu indekss ASV salīdzinot ar iepriekšējo mēnesi samazinājās par 0,1%. Līdz ar to Bernanke pateica, ka, lai gan pilnībā zelta cenas pieaugums viņam nav skaidrs, tas varētu būt saistīts ar nenoteiktību un uztraukumu, kas pašreiz valda finanšu

tirgos, jo ir cilvēki, kas uzskata, ka pārāk daudz aktīvu pašreiz ir riskanti un neparedzami.

Skatoties ilgtermiņā, zelts pēdējo vairāku gadu laikā ir bijis ienesīgākais aktīvs ASV. Zelta cena pēdējo piecu gadu laikā (no 2005. gada 31. maija līdz 2010. gada 31. maijam) pieauga par 191,5%, bet kopš 2000. gada 31. maija zelta cena pieauga par 347%. Naftas cena (NYM Light Crude) pieauga par 42% kopš 2005. gada maija un par 155% kopš 2000. gada maija, bet ASV akciju tirgus indeksa S&P 500 vērtība zaudēja 8,57% salīdzinot ar 2005. gada maiju un 23,3% - ar 2000. gada maiju.

Zelta pašreizējās dinamikas iemesls ir zelta kā investīciju preces unikālās īpašības. Pirmkārt, zelts ir aktīvs, kas nav saistīts ar kādas personas, valsts vai institūcijas saistībām – zelts ir vērtība pats par sevi. Otrkārt, zelta cena ir daudz mazāk jutīga pret pasaules ekonomikas stāvokli – ja naftas vai nekustamā īpašuma cena ir pilnībā atkarīga no pieprasījuma pēc šādām precēm, tad zelta cena ir daudz mazāk atkarīga no pieprasījuma pēc tā no rūpniecības puses, jo zelts ir uzskatīts par vērtību pats par sevi. Zelts ir visdrošākais vērtības saglabāšanas veids.

No otras puses, zelts, ja to tur zelta stieņu vai monētu veidā, nenes nekādu ienākumu (stratēģijas zelta nākotnes kontraktu tirdzniecībā var paredzēt procentu ienākumus no naudas, kas turēta no nākotnes kontrakta izrietošo iespējamo saistību segšanai, bet jebkurā gadījumā tā ir mazāka, nekā ieguldot naudas tirgū). Līdz ar to, zelta turēšana nav izdevīga, ja zelta cena nepieaug. Lai noskaidrotu zelta cenas pieauguma iemeslus, nepieciešams apskatīties, kādiem nolūkiem tiek izmantots zelts.

Kontaktinformācija: e-pasts: info@hipofondi.lv; tālr. 6 777 4455

Šim pārskatam ir vienīgi informatīvs nolūks – tas nav uzskatāms par mārketinga paziņojumu, ieguldījumu pētījumu vai gada/starpperioda finanšu pārskatu, kura sagatavošanas nepieciešamību nosaka normatīvie akti. Šo pārskatu vai nevienu no tā daļām nevar uzskatīt par tiešu un/vai netiešu rekomendāciju attiecībā uz jebkādu aktīvu un finanšu instrumentu pirkšanu, pārdošanu vai iesaistīšanos jebkura cita veida aktivitātes. IPS „Hipo Fondi” neuzņemas nekādu atbildību par tiesīem/netiesīem zaudējumiem (ieskaitot neieģūto peļņu), kā arī soda sankcijām, kas var rasties pārskata ietvertās informācijas izmantošanas dēļ, kā arī par jebkādam citām pārskatā ietvertās informācijas un tajā izteikto apgalvojumu izmantošanas sekām. Visi pārskatā ietvertie secinājumi un apgalvojumi ir balstīti uz informāciju, kas pieejama pārskata sagatavotājiem un kuru pārskata sagatavotāji uzskata par ticamu; neskatoties uz šo, pārskata sagatavotāji neuzņemas nekādu atbildību par šīs informācijas pareizību un/vai precizitāti.

Zelta ražošanas apjoms jau vairākus gadus ir ap 2,5 tūkst. tonnu gadā. Zelta ražotājiem nav iespēju ātri palielināt ieguves apjomu, jo jaunu atradņu veidošana ir laikietilpīgs un sarežģīts process.

Pēc zelta standarta sistēmas atcelšanas zelts vairs nekalpo par naudu. Pašlaik zeltu izmanto četriem nolūkiem.

Pirmais ir zelta izmantošana rūpniecībā – galvenokārt elektronikā, kā arī medicīnā. Pēc lielāko zelta ražotāju izveidotās organizācijas *World Gold Council* datiem, šiem nolūkiem izmantotā zelta apjoms 2009. gadā bija 368 tonnas, kas ekvivalents 11,49 miljardiem dolāru. Rūpniecībā un medicīnā izmantotā zelta apjoms ir diezgan noturīgs, un pēdējo 10 gadu laikā mainījies maz – 2000. gadā tas bija 451 tonna, 2006. – 460 tonnas, 2008. – 436 tonnas, bet 2009. gadā pieprasījums pēc zelta šajā jomā noslīdēja līdz 368 tonnām. Tiesa gan, naudas izteiksmē šiem nolūkiem izmantotā zelta vērtība nemitīgi auga – no \$4,05 miljardiem 2000. gadā līdz \$12,21 miljarda 2008. gadā un 11,49 miljardiem – 2009. gadā.

Otrais zelta izmantošanas nolūks ir valsts un centrālo banku rezervju glabāšana. Tomēr gados pēc peldošo valūtas kursu ieviešanas valstis reti palielināja savas zelta rezerves; drīzāk valstīm piederošais zelts tika pakāpeniski pārdots. Ja 1970. gadā valstu un starptautisko finanšu organizāciju zelta rezerves bija 36,6 tūkst. tonnu, bet 2000. – gadā – 33,06 tūkst. tonnu, tad 2008. gadā – 29,7 tūkst. tonnu. Valstīm un starptautiskajām finanšu organizācijām 2008. gada beigās piederēja 18% no visa kādreiz pasaulē iegūtā zelta apjoma, kas toreiz bija 163 tūkst. tonnu.

Trešais zelta izmantošanas nolūks ir juvelieru izstrādājumi. Zelta apjoms, kas bija izmantots šajā nozarē samazinājās no 3204 tonnām 2000. gadā līdz 2405 tonnām 2007. gadā un 1747 tonnām 2009. gadā. Naudas izteiksmē juvelierizstrādājumu rūpniecības patērētais zelts 2000. gadā maksāja 28,75 miljardus dolāru, bet 2009. gadā – 54,62 miljardus. Nepieciešams minēt būtiskās pārmaiņas zelta pieprasījuma struktūrā – tagad arvien lielāka daļa juvelieru zelta tiek pasūtīta no Indijas un Ķīnas. Tas ir saistīts ar ekonomisko izaugsmi šajās valstīs pēdējos gados, arvien vairāk cilvēku var atļauties dārglietas. Indijā augsto pieprasījumu pēc zelta nosaka arī indiešu laulību tradīcijas. Ja 4 ceturkšņos, kas beidzās 2009. gada 31. maijā zelta pieprasījums no Indijas juvelieriem bija 466 tonnas, bet no Ķīnas juvelieriem – 334,7 tonnas tad 4 ceturkšņos, kas beidzās 2010. gada 31. martā attiecīgie rādītāji bija 552,1 tonna un 362,9

tonnas. Indijas juvelierizstrādājumu rūpniecības patērētais zelta apjoms gada laikā pieauga par 18%, bet kopējā vērtība – par 41%, tai sasniedzot 18,238 miljardus dolāru. Iespējams, ka pieprasījuma pieauguma prognozes sakarā ar Indijas un Ķīnas tālāko ekonomisko izaugsmi arī ir viens no faktoriem, kas veicina zelta cenu pieaugumu.

Ceturtais veids, kā tiek izmantots zelts, ir investīcijas. Privātpersonas un uzņēmumi to veic gan vienkārši pērkot zeltu, gan ieguldot ETF (biržā tirgotos fondos), kas tiek nodrošināti ar monetāro zeltu. Un šeit apjomi kopš 2000. gada sākuma drastiski pieauga. Ja 2000. gadā zelta apjoms, kas bija iegādāts investīciju nolūkā mazumtirdzniecībā bija 166 tonnas, tad tas pieauga līdz 863 tonnām 2008. gadā un 676 tonnām 2009. gadā. Pieprasījums pēc zelta no ETF puses 2009. gadā bija 595 tonnas, pieaugot no 3 tonnām 2002. gadā. Ap 37% no 2009. gadā iegādātā zelta ir iegādāts investīciju veikšanas nolūkā. Naudas izteiksmē zelts, kuru iegādājās investīcijām (individuāli un caur ETF) maksāja ap 39,7 miljardu dolāru, bet 2008. gadā – 33,18 miljardu dolāru.

Līdz ar to redzams, ka, no vienas puses, zelta cenas pieaugums veicināja tā popularitāti kā investīciju veida. No otras puses, zelta vērtība pieauga reizē ar naudas masas paplašināšanu kopš 2000. gada sākuma.

Diezgan interesanti zelta cena noreāģēja uz *Lehman Brothers* bankrotu – sākumā pāris nedēļu laikā cena uzlēca par aptuveni 200 dolāriem, pēc tam nokrita, tad sāka augt, lokālo maksimumu sasniedzot 2009. gada februārī. Pieaugums atsākās 2009. gada otrajā pusē. Jaunu lokālu maksimumu zelta cena sasniedza 2009. gada decembrī – pēc Dubaijas parādu krīzes.

Tālāk sekoja neliels kritums – aptuveni līdz 1070 dolāru līmenim, bet kopš marta beigām zelta cena piedzīvoja jaunu kāpumu. Jūnijā tā sasniedza kārtējo maksimumu.

Var secināt, ka, lai gan zelta cena pašlaik ir augsta, pastāv priekšnosacījumi, lai tā augtu arī nākotnē. Šie priekšnosacījumi ir pieprasījuma pieaugums no Ķīnas un Indijas puses, pieprasījuma pieaugums no investoriem visā pasaulē, ka arī „drošo” finanšu instrumentu (valstu obligāciju) fundamentālais vājums – attīstīto valstu neilgtspējīgie parādu līmeņi. Šobrīd vairs nav instrumentu, kurus var uzskatīt par drošiem ilgtermiņā. Līdz ar to arvien vairāk pieaug pieprasījums pēc zelta kā pēc vērtības saglabāšanas līdzekļa neatkarīgi no pasaules ekonomiku, vadošo valstu budžetu un pasaules vadošo valūtu perspektīvām. Domājams, ka tieši zelta cena ir patiesais riska mērs mūsdienu finanšu sistēmā.

Akciju tirgus indeksi		14.06.2010.	1 nedēļa	1M	3M	6M	1 gads	3 gadi
MSCI World	Pasaule	279.87	267.17	288.31	303.78	298.23	252.81	-
MSCI Emerging Markets	Attīstības valstis	930.30	889.66	959.81	992.68	979.21	790.19	-
S&P 500	ASV	1089.63	1050.47	1135.68	1149.99	1114.11	946.21	1522.97
DJIA	ASV	10190.89	9816.49	10620.16	10624.69	10501.05	8799.26	13553.72
Xetra DAX	Vācija	6125.00	5904.95	6056.71	5945.11	5802.26	5069.24	7849.16
Nikkei 225	Japāna	9879.85	9520.80	10462.51	10751.26	10105.68	10135.82	17842.29
Shanghai Composite	Ķīna	2569.94	2511.73	2696.63	3013.41	3302.90	2743.76	4115.21
RTS	Krievija	1356.79	1340.82	1441.68	1534.68	1381.91	1127.23	1870.11
Bombay Sensex	Indija	17338.17	16781.07	16994.60	17166.62	17097.55	15237.94	14203.72
Bovespa	Brazīlija	63532.85	61182.92	63412.47	69341.38	69349.40	53558.23	53712.89
OMX Baltic	Baltija	424.33	413.37	432.60	404.96	-	-	-
OMX Riga	Latvija	346.45	336.14	350.57	323.27	282.12	237.18	662.81
OMX Tallinn	Igaunija	555.85	543.99	586.73	553.35	411.66	302.44	-
OMX Vilnius	Lietuva	314.36	308.97	310.21	307.96	263.42	188.62	-

Valūtas tirgus		14.06.2010.	1 nedēļa	1M	3M	6M	1 gads	3 gadi
EUR/USD		1.2210	1.1914	1.2360	1.3761	1.4655	1.4021	1.3310
USD/LVL		0.5792	0.5937	0.5711	0.5132	0.4809	0.4969	0.5227
EUR/LVL		0.7072	0.7078	0.7059	0.7062	0.7059	0.6967	0.6958
EUR/SEK		9.6312	9.6737	9.5624	9.6953	10.4080	10.7643	-
EUR/RUB		38.6804	37.9501	37.5033	40.3034	44.0520	43.4111	34.6605

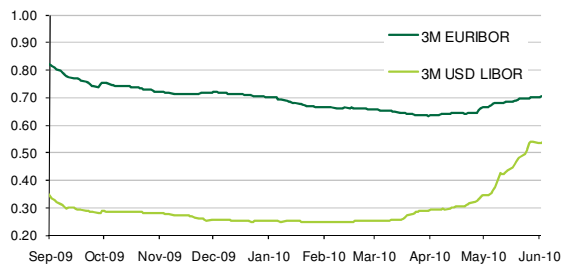
Naudas tirgus		14.06.2010.	1 nedēļa	1M	3M	6M	1 gads	3 gadi
EURIBOR	O/N	0.32	0.32	0.34	0.34	0.35	0.84	4.08
	3M	0.72	0.71	0.68	0.65	0.72	1.27	4.15
	6M	1.01	1.00	0.98	0.96	1.00	1.48	4.28
USD LIBOR	O/N	0.30	0.30	0.29	0.19	0.18	0.26	5.31
	3M	0.54	0.54	0.45	0.26	0.25	0.62	5.36
	6M	0.75	0.76	0.64	0.40	0.45	1.18	5.41
LVL RIGIBOR	O/N	1.08	1.12	1.16	1.24	1.44	24.60	3.37
	3M	2.07	2.16	2.28	2.29	8.52	22.32	8.12
	6M	2.66	2.74	2.79	2.81	11.02	20.60	8.63

Valsts obligācijas		14.06.2010.	1 nedēļa	1M	3M	6M	1 gads	3 gadi
Vācija (Bund)	2 gadi	0.49	0.48	0.48	0.94	1.24	1.69	4.48
	10 gadi	2.62	2.59	2.86	3.18	3.18	3.62	4.64
ASV (Treasuries)	2 gadi	0.74	0.72	0.79	0.96	0.86	1.28	5.10
	10 gadi	3.26	3.16	3.45	3.71	3.56	3.79	5.23
Lielbritānija (Gilts)	2 gadi	0.90	0.82	0.93	1.02	1.20	1.47	-
	10 gadi	3.53	3.50	3.76	4.11	3.83	3.97	-

Kredītspreidi		14.06.2010.	1 nedēļa	1M	3M	6M	1 gads	3 gadi
Eiropas investīcijas reitinga 3 gadi	3 gadi	113	122	85	49	52	90	-
kompaniju CDS spredi 5 gadi	5 gadi	126	135	108	72	79	108	-
iTRAXX Europe 10 gadi	10 gadi	125.95	136.14	116.57	89.00	96.29	106.09	-
Eiropas augstā ienesīguma parāda instrumentu CDS spredi 5 gadi	5 gadi	576	621	503	405	475	679	-
iTRAXX Crossover 10 gadi	10 gadi	530	590	507	422	472	571	-

Izejvielas		14.06.2010.	1 nedēļa	1M	3M	6M	1 gads	3 gadi
Nafta (NYM Light Crude - Futures), USD		75.12	71.44	71.61	81.24	69.51	72.04	67.65
Zelts XAU, USD		1 221.15	1 239.05	1 232.55	1 102.05	1 124.15	937.90	651.20
Varš (Copper 3M - Futures), USD		6 659.85	6 051.00	6 930.15	7 445.15	6 918.85	5 192.00	7 455.85

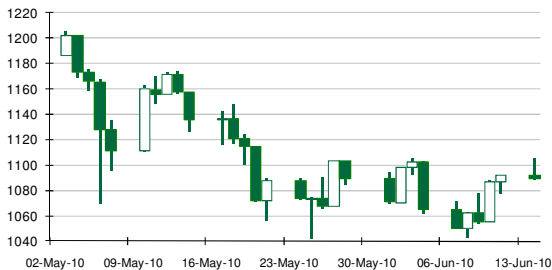
3M naudas tirgus likmes

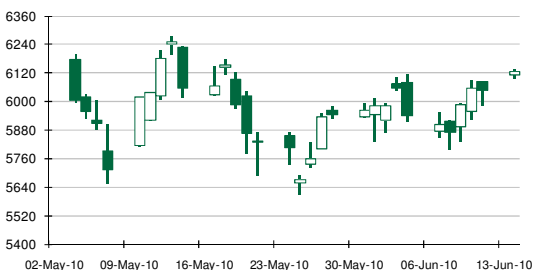
EUR/USD kurss

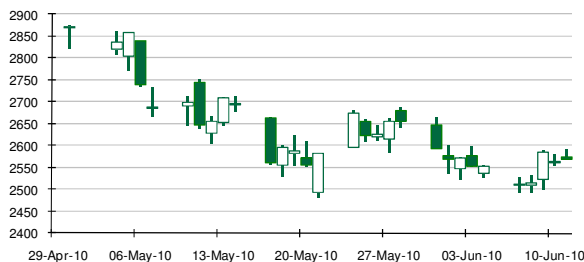
ASV akciju indeksa S&P 500 vērtība

Vācijas akciju indeksa XETRA DAX vērtība

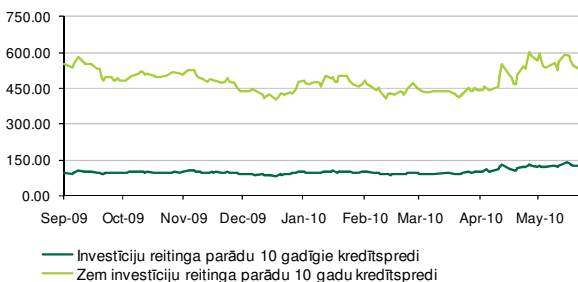
Shanghai Composite indeksa vērtība

OMX Riga indeksa vērtība

10-gadīgo obligāciju kredītsprei (CDS)

HFRX globālais hedžfondu indekss

